

Sygn. akt V CZ 121/10

POSTANOWIENIE

Dnia 23 marca 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Lech Walentynowicz (przewodniczący)

SSN Jan Górowski (sprawozdawca)

SSN Hubert Wrzeszcz

w sprawie z wniosku R. T.

przy uczestnictwie K. T.

o zniesienie współwłasności,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 23 marca 2011 r.,

zażalenia wnioskodawcy na postanowienie Sądu Okręgowego w J.

z dnia 19 listopada 2010 r.,

oddala zażalenie.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 19 listopada 2010 r. Sąd Okręgowy w J., odrzucił skargę kasacyjną R. T. od oddalającego apelację wnioskodawcy postanowienia Sądu Okręgowego w J. z dnia 26 sierpnia 2010 r., wobec oznaczenia przez skarżącego wartości przedmiotu zaskarżenia na kwotę 91 800 zł, która nie przekroczyła progu dopuszczalności wniesienia tego środka zaskarżenia (art. 519¹ § 4 pkt 4 k.p.c.).

W sprawie postanowieniem z dnia 28 kwietnia 2010 r. Sąd Rejonowy w L. ustalił wartość podzielonego majątku wspólnego byłych małżonków R. T. i K. T. na kwotę 1000 zł i oddalił wniosek wnioskodawcy o rozliczenie nakładów z majątku wspólnego na zakup w dniu 12 lipca 2004 r. przez matkę wnioskodawcy działki budowlanej z budynkiem w trakcie budowy. Według skarżącego nakłady z majątku wspólnego na zakup tej nieruchomości oraz kontynuowanie budowy do chwili ustania wspólności ustawowej wyniosły 90 000 zł. Stanowisko to potwierdził wnioskodawca na rozprawie w dniu 20 kwietnia 2010 r. i w związku z tym także na kwotę 91 800 zł oznaczył wartość przedmiotu zaskarżenia apelacyjnego.

Postanowienie Sądu Okręgowego z dnia 19 listopada 2010 r. zostało przez wnioskodawcę zaskarżone w całości zażaleniem, w którym wniósł o jego uchylenie. Wnioskodawca podniósł, że Sąd dopuścił się naruszenia przepisów postępowania, wskutek przyjęcia podanej przez wnioskodawcę wartości przedmiotu zaskarżenia jako właściwej, podczas gdy art. 567 § 3 k.p.c. w zw. z art. 684 k.p.c. stanowią, że ustalenie wartości majątku wspólnego należy do sądu. Ponadto wnioskodawca podniósł naruszenie przez sąd art. 398⁴ § 1 k.p.c. w zw. z art. 229 k.p.c. „polegające na nakazaniu wnioskodawcy podania wartości przedmiotu zaskarżenia w sytuacji, gdy okoliczność ta może być przyjęta przez uczestniczkę postępowania za oświadczenie wiedzy i może wywierać skutki w sferze faktycznej postępowania o podział majątku dorobkowego.”

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 126¹ § 1 k.p.c., w każdym piśmie procesowym należy podać wartość przedmiotu sporu lub wartość przedmiotu zaskarżenia, jeżeli od tej

wartości zależy właściwość rzeczowa sądu, wysokość opłaty lub dopuszczalność środka odwoławczego, a przedmiotem sprawy nie jest oznaczona kwota pieniężna.

Uczestnik postępowania o podział majątku wspólnego, wnosząc skargę kasacyjną powinien w niej wskazać, zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., wartość przedmiotu zaskarżenia. Wskazana wartość przedmiotu zaskarżenia nie jest jednak wiążąca dla sądu drugiej instancji, ani dla Sądu Najwyższego, gdyż w tych stadiach postępowania art. 25 i 26 k.p.c. stosuje się tylko odpowiednio (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 2001 r., IV CZ 20/01, LEX nr 550948., z dnia 21 listopada 2001 r., I CZ 152/01, LEX nr 54322, z dnia 6 listopada 2002 r., III CZ 98/02, OSNC 2004, nr 1, poz. 11, i z dnia 18 maja 2006 r., IV CZ 34/06, LEX nr 200867). Praktyczne znaczenie tej weryfikacji ujawnia się zwłaszcza w przypadkach oczywiście nieprawidłowego wskazania wartości przedmiotu zaskarżenia w zamiarze zapewnienia sobie dostępu do skargi kasacyjnej.

W tzw. sprawach działowych obowiązek podania we wniosku o wszczęcie postępowania wartości przedmiotu sprawy (art. 511 w zw. z art. 187 § 1 pkt 1 i art. 19 § 2 k.p.c.), a w apelacji - wartości przedmiotu zaskarżenia (art. 368 § 2 w związku z art. 19 § 2 i art. 13 § 2 k.p.c.), został zmodyfikowany przez art. 684, 567 § 3 i art. 619 § 1 k.p.c. Zgodnie z tymi przepisami, ustalenie wartości dzielonego majątku należy do sądu. Sąd *meriti* powinien więc zawsze, działając z urzędu, wartość tę ustalić. W sprawie Sąd Rejonowy wartość tę ustalił na kwotę 1000 zł.

O dopuszczalności skargi kasacyjnej w sprawach o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami rozstrzyga wartość przedmiotu zaskarżenia (art. 519¹ k.p.c.). Stosownie do treści art. 519¹ § 4 pkt 4 k.p.c. skarga kasacyjna nie przysługuje w sprawach dotyczących zniesienia współwłasności i działu spadku, jeżeli wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż sto pięćdziesiąt tysięcy złotych. Powołany przepis dotyczy wartości konkretnego interesu skarżącego, a nie wartości całego przedmiotu działu. Wyznacza ją wartość poszczególnych rzeczy i praw, których objęcie lub nieobjęcie rozstrzygnięciem sądu albo sposób ich podziału kwestionuje skarżący. Tylko wyjątkowo, wartością przedmiotu zaskarżenia może być wartość przedmiotu działu, jeśli skarżący

kwestionuje samą zasadę działu (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2010 r., IV CSK 2/10, z dnia 3 czerwca 2009 r., IV CSK 107/09, nie publ., z dnia 24 lipca 2008 r., IV CZ 53/08, nie publ., z dnia 30 maja 2007 r., IV CSK 120/07 nie publ. i z dnia 6 listopada 2002 r., III CZ 98/02, OSNC 2004, nr 1, poz. 11).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że roszczenie o zwrot nakładów dokonanych przez małżonków z majątku wspólnego, w czasie trwania wspólności, na nieruchomość stanowiącą własność osoby trzeciej wchodzi w skład majątku wspólnego i jako prawo majątkowe powinno ono być objęte postępowaniem o podział majątku wspólnego (por. uchwała SN z dnia 3 kwietnia 1970 r., III CZP 18/70, OSNCP 1971, nr 2, poz. 18). Wprawdzie w tej części wniosek skarżącego został oddalony, ze względu na spór pomiędzy uczestniczką a matką wnioskodawcy co do tych nakładów, stanowiący przedmiot rozpoznania w sprawie zawisłej przed Sądem Okręgowym w J., pod sygnaturą [...], niemniej bez względu na trafność tego rozstrzygnięcia brak podstaw do zakwestionowania, w świetle stanowiska samego skarżącego, jak i materiału dowodowego zebranego w sprawie, że wartość wydatków i nakładów z majątku wspólnego na nieruchomość osoby trzeciej, w tym wypadku matki powoda była wyższa, niż wskazana w skardze kasacyjnej wartość przedmiotu zaskarżenia. Niewątpliwie w takiej „wartości” tych wydatków i nakładów wyrażał się interes skarżącego, a uczestniczka orzeczenia nie zaskarżyła. Zaskarżone rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego należy uznać więc za trafne, a tym samym zażalenie podlegało oddaleniu.

Na marginesie można zauważyć, że w judykaturze wyrażono pogląd, iż pominięcie w postanowieniu o podziale majątku wspólnego małżonków wierzytelności z tytułu nakładów poczynionych z tego majątku - w czasie trwania wspólności majątkowej - na nieruchomość stanowiącą własność osoby trzeciej nie pozbawia żadnego z małżonków (byłych małżonków) możliwości dochodzenia połowy tej wierzytelności (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 1987 r., III CZP 3/87, OSNC 1988, nr 2-3, poz. 34). Wyrażono także zapatrywanie, że dla dokonania podziału majątku między małżonkami w odniesieniu do nakładów poczynionych na majątek osoby trzeciej, które mogą stanowić przedmiot odrębnego postępowania, w sytuacji gdy strony kwestionują wartość nakładów oraz ich

wysokość, sąd nie ma obowiązku ustalenia ich wartości. Nie jest to bowiem niezbędne dla rozstrzygnięcia sprawy podziału, ani też rozliczeń między małżonkami (por. uchwała SN z dnia 19 grudnia 1973 r., III CZP 65/73, OSNC 1974, z. 10, poz. 164). Dokonując podziału sąd może określić ułamkowe udziały byłych małżonków (w sposób ułamkowy) nie określając wartości wierzytelności przysługującej małżonkom z tytułu nakładów poczynionych na majątek osoby trzeciej.

Odnosząc się do zarzutu wnioskodawcy naruszenia przez sąd art. 398⁴ § 1 k.p.c. w zw. z art. 229 k.p.c. należy zauważyć, że wskazanie przez wnioskodawcę wartości przedmiotu sporu oraz wartości przedmiotu zaskarżenia, stanowiło realizację obowiązku, wynikającego wprost z unormowania zawartego w art. 126¹ § 1 k.p.c., i nie było przyznaniem wartości wydatków i nakładów z majątku wspólnego na nieruchomości osoby trzeciej w rozumieniu wskazanego przepisu.

Z tych względów, na podstawie art. 398¹⁴ § 1 w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.